
De blik op 2020: Vlaamse en Belgische werkzaamheidsdoelstellingen gewikt en gewogen

---

De diverse werkzaamheidsdoelstellingen die geformuleerd zijn voor 2020 roepen heel wat pertinente vragen op. De meest voor de hand liggende vraag is uiteraard deze naar de haalbaarheid. Uit de bijdrage van Boey (2011) leren we dat het Vlaams Gewest in de periode 2000-2010 slechts één van de drie vooropgestelde Lissabondoelstellingen realiseerde. In deze bijdrage schatten we aan de hand van simulaties welke werkzaamheidsgraden we in 2020 mogen verwachten. We evalueren tevens de interne consistentie tussen de diverse doelstellingen. Eerst beoordelen we de afstemming tussen de hoofd- en de subdoelstellingen die Vlaanderen en België hebben geformuleerd. Daarna gaan we na hoe de federale hoofddoelstelling inzake werkzaamheid regionaal ingevuld kan worden.

en 50-plussers (60% werkzaamheid in 2020). Tabel 1 geeft een overzicht van de werkzaamheidsdoelstellingen die door de Europese Commissie, de federale overheid en de Vlaamse overheid zijn geformuleerd voor het jaar 2020.

In wat volgt gaan we in op de Belgische en Vlaamse hoofddoelstellingen en de subdoelstellingen voor vrouwen en 55-plussers. Merk op dat de Waalse en Brusselse overheden geen eigen gewestelijke streefcijfers vooropgesteld hebben.

Werkzaamheidsdoelstellingen

In uitvoering van haar groeistrategie 'EU-2020' streeft de Europese Commissie een werkzaamheid na van 75% van de EU27-burgers. Voor België ligt de lat op 73,2%. De federale overheid heeft deze hoofddoelstelling (voor de volledige bevolkingsgroep, namelijk mannen en vrouwen tussen 20 en 64 jaar) aangevuld met een subdoelstelling voor vrouwen (69,1% werkzaamheid in 2020) en 55-plussers (50% werkzaamheid in 2020). De Vlaamse Regering stelt op haar beurt vier streefcijfers voorop: een hoofddoelstelling (76% werkzaamheid in 2020) en subdoelstellingen voor vrouwen (75% werkzaamheid in 2020), 55-plussers (50% werkzaamheid in 2020)

Simulaties van de werkzaamheid

Figuur 1 toont de resultaten van een simulatie van werkzaamheidsgraden voor het jaar 2020 (bevolking van 20 tot en met 64 jaar). De simulaties zijn uitgevoerd voor elk van de gewesten afzonderlijk en voor België als geheel. Als referentie wordt telkens de reële graad voor 2010 weergegeven. Voor het Vlaams Gewest en België wordt ook de doelstelling gevisualiseerd.

De werkzaamheid wordt gesimuleerd volgens twee scenario's.¹ In scenario 1 wordt het effect van een veranderende samenstelling van de bevolking op de werkzaamheidsgraad gesimuleerd. Dit scenario

Tabel 1.

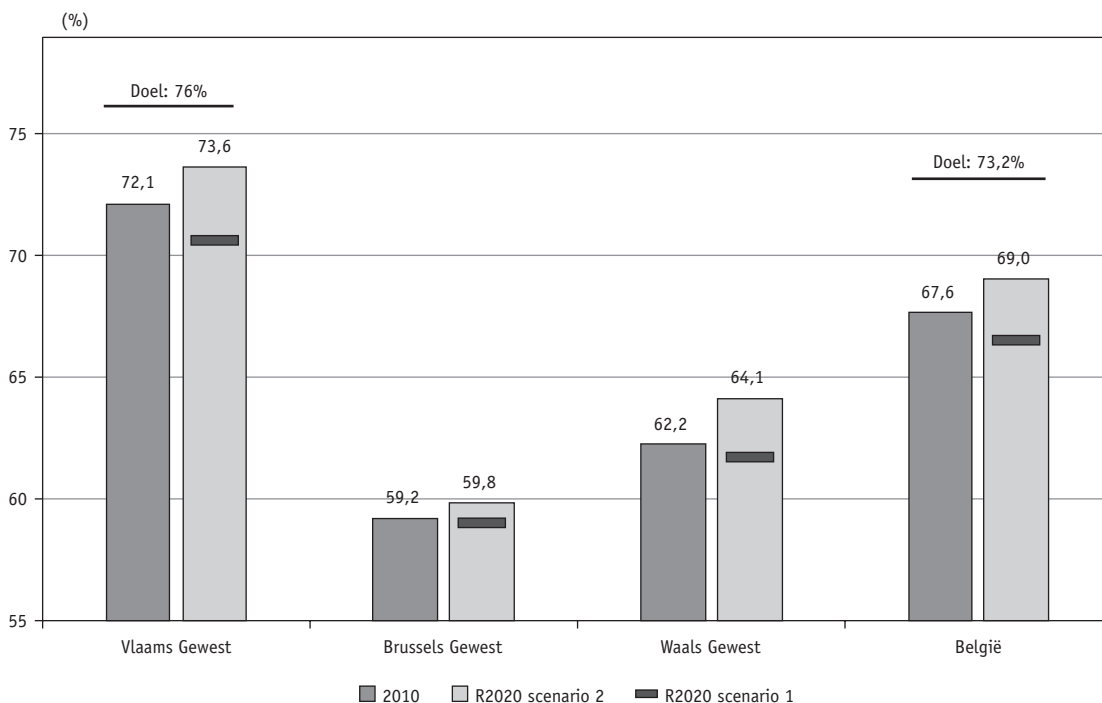
Europese, Belgische en Vlaamse werkzaamheidsdoelstellingen voor 2020

Bron	Geografische omschrijving	Geslacht	Leeftijd	Werkzaamheidsdoelstelling 2020
EU-2020	EU-27	mannen en vrouwen	20-64 jaar	75,0%
EU-2020	België	mannen en vrouwen	20-64 jaar	73,2%
NHP	België	mannen en vrouwen	20-64 jaar	73,2%
NHP	België	vrouwen	20-64 jaar	69,1%
NHP	België	mannen en vrouwen	55-64 jaar	50,0%
VHP	Vlaams Gewest	mannen en vrouwen	20-64 jaar	76,0%
VHP	Vlaams Gewest	vrouwen	20-64 jaar	75,0%
VHP	Vlaams Gewest	mannen en vrouwen	55-64 jaar	50,0%
VHP	Vlaams Gewest	mannen en vrouwen	50-64 jaar	60,0%

* EU-2020 = 'Doelstellingen Europa 2020' van de Europese Commissie; NHP = 'Nationaal Hervormingsprogramma België 2011'; VHP = 'Vlaams Hervormingsprogramma Europa 2020'

Figuur 1.

Werkzaamheid totaal (mannen en vrouwen, 20-64 jaar; gewesten en België): reële graden voor 2010, gesimuleerde graden volgens scenario 1 en scenario 2 voor 2020, doelstellingen voor 2020

Bron: Bevolkingsvooruitzichten 2007-2060, FPB (2008); FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK, Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

brengt met andere woorden de demografische evoluties zoals vergrijzing en ontgroening in rekening. Daarbij worden de werkzaamheidsgraden

per leeftijdsgroep voor zowel mannen als vrouwen constant gehouden op het niveau van 2010. De resultaten van deze simulatie zijn dus een functie van

de gebruikte bevolkingsprognoses (Bevolkingsvoorzichten van het Federaal Planbureau) en de historische werkzaamheidsgraden in het referentiejaar 2010 (EAK-cijfers).

Scenario 2 houdt eveneens rekening met demografische evoluties, maar verrekent ook evoluties op het vlak van arbeidsparticipatie (bijvoorbeeld toenemende arbeidsdeelname van vrouwen) in de gesimuleerde werkzaamheidsgraden. Concreet gaan we er van uit dat de werkzaamheid voor een bepaalde cohorte (bijvoorbeeld vrouwen tussen 40 en 44 jaar) in de jaren na 2010 dezelfde evolutie zal blijven volgen als in de periode 2005-2010. Behalve bevolkingsprognoses en reële werkzaamheidsgraden voor 2010 integreert dit tweede scenario dus ook data over evoluties in werkzaamheid in de referentieperiode 2005-2010. Hiermee overbruggen we een periode waarin jaren van hoog- en laagconjunctuur werden afgewisseld.

De simulaties volgens scenario 1 worden vooral ter informatie meegegeven. Dit scenario beantwoordt de vraag welk het effect is van demografische ontwikkelingen (vooral vergrijzing) als we abstractie maken van recente evoluties in arbeidsdeelname. Scenario 2 stoelt, behalve op dezelfde bevolkingsprognoses als scenario 1, op meer realistische veronderstellingen op het vlak van evoluties in arbeidsdeelname. De assumptie dat werkzaamheidsgraden van cohortes hun recente groeivoet nog een tijd zullen aanhouden, lijkt ons te verkiezen boven de hypothese van een status quo (stabiele graden, 'bevoren' op het niveau van 2010) zoals die in scenario 1 is ingebouwd.

De simulaties volgens scenario 1 maken duidelijk dat de demografische evoluties, ceteris paribus, aan de toekomstige werkzaamheid knagen. Dit is vooral in het Vlaams Gewest het geval. De globale werkzaamheid daalt er tussen 2010 en 2020 met anderhalf procentpunt wanneer we het verwacht groter aandeel van relatief minder werkzame 55-plussers in de bevolking in rekening brengen. De simulaties voor 2020 op basis van scenario 2 laten wel een vooruitgang optekenen tegenover het referentiejaar 2010. Het negatieve effect van de vergrijzing wordt gecompenseerd en we zien een matig batig saldo dankzij de blijvend stijgende arbeidsdeelname van (vooral) vrouwen en 50-plussers. Voor het Vlaams Gewest bedraagt de gesimuleerde toename

in werkzaamheid tussen 2010 en 2020 1,5 procentpunt. Vlaanderen zou hiermee stranden op 73,6%, een eind onder de eigen doelstelling van 76%. De toenames in de andere gewesten zijn ook eerder bescheiden (zeker in het Brussels Gewest), wat maakt dat de projectie voor de Belgische werkzaamheid in 2020 (69,0%) ruim vier procentpunten onder het federale objectief (73,2%) blijft.

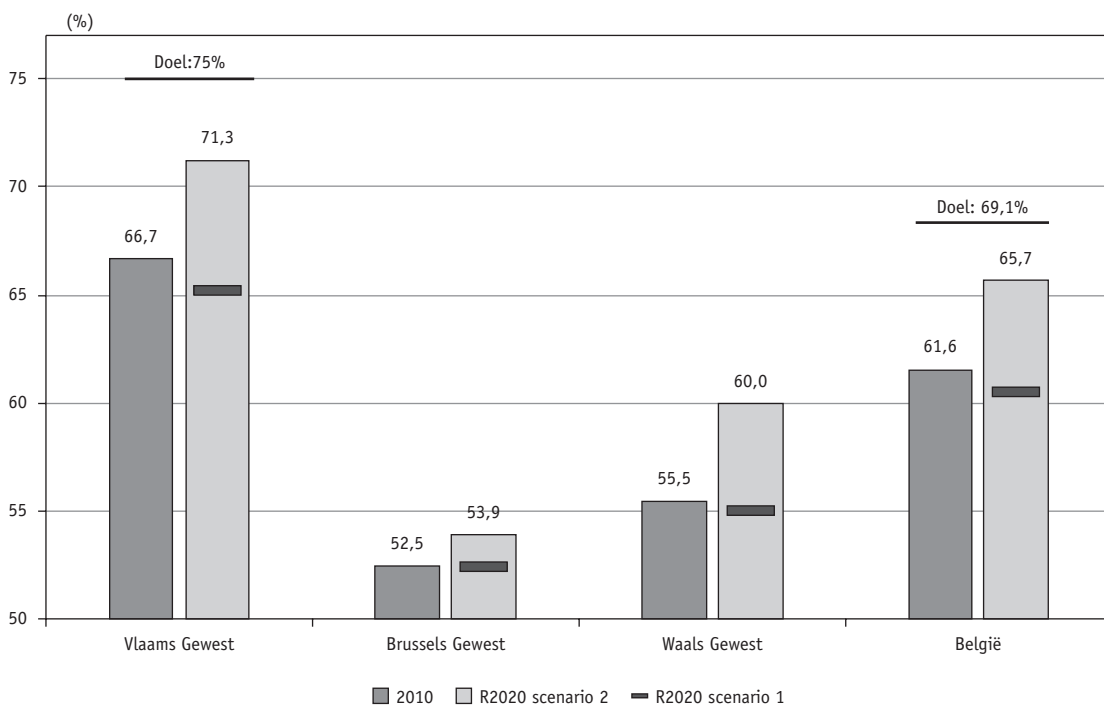
Behoudens onvoorziene demografische ontwikkelingen of opvallende en gunstige trendbreuken in arbeidsdeelname – bijvoorbeeld door nieuwe beleidsimpulsen –, lijken de Vlaamse en Belgische 2020-doelstellingen op het vlak van werkzaamheid dus (te) hoog gegrepen. Wel willen we benadrukken dat deze simulaties niet als klassieke prognoses mogen geïnterpreteerd worden. Scenario 2 kan best gezien worden als een soort *baseline*: waar komen we uit als recente trends in arbeidsdeelname zich lineair voortzetten? Het is in dit opzicht een neutraal scenario, dat geen rekening houdt met positieve ontwikkelingen die de werkzaamheid in de volgende jaren meer zouden stuwten dan in de voorbije periode (bijvoorbeeld een versnelling in de toename van de arbeidsdeelname van 50-plussers), noch met gebeurtenissen die de werkzaamheid meer onder druk zetten (bijvoorbeeld een economische groeivertraging en de gevreesde 'double dip' in de werkgelegenheid; Sels, 2011). Wanneer het gesimuleerd cijfer onder de doelstelling valt, is dit een signaal dat er wellicht extra inspanningen nodig zijn, zeker indien de verwachte conjunctuurevolutie in de nabije toekomst niet gunstiger is dan die in de referentieperiode (hier 2005-2010, een tijdspanne met enkele economisch goede jaren, maar ook een recessie).

Hoe zit het met de haalbaarheid van de subdoelstellingen? Figuren 2 en 3 vatten de resultaten samen van onze simulaties voor respectievelijk vrouwen en 55-plussers.

Figuur 2 toont aan dat de impact van de vergrijzing niet seksespecifiek is. Toepassing van scenario 1 resulteert in afnames van de werkzaamheid die nauwelijks afwijken van de eerste reeks simulaties (vrouwen én mannen). De projecties op basis van scenario 2 beloven een mooie sprong voorwaarts ten opzichte van 2010. Zo zou de werkzaamheid van Vlaamse vrouwen verder toenemen van 66,7% in 2010 tot 71,3% in 2020. De doelstelling van 75% blijft echter buiten bereik, ook bij gelijkblijvend

Figuur 2.

Werkzaamheid vrouwen (20-64 jaar; gewesten en België): reële graden voor 2010, gesimuleerde graden volgens scenario 1 en scenario 2 voor 2020, doelstellingen voor 2020

Bron: Bevolkingsvooruitzichten 2007-2060, FPB (2008); FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK, Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

opwaartse trends in arbeidsparticipatie en inlosing van de huidige bevolkingsprognoses. Ook het Belgische cijfer (gesimuleerde waarde van 65,7%) klimt onvoldoende om de federale target (69,1%) zonder reserve als 'haalbaar' te kunnen catalogeren. Op automatische piloot geraken we er alleszins niet. Wat uiteraard ook niet hoeft: een doelstelling is enkel zinvol wanneer ze (gezond) ambitieus is, als ze de aspiratie uitspreekt om het in de toekomst beter te doen.

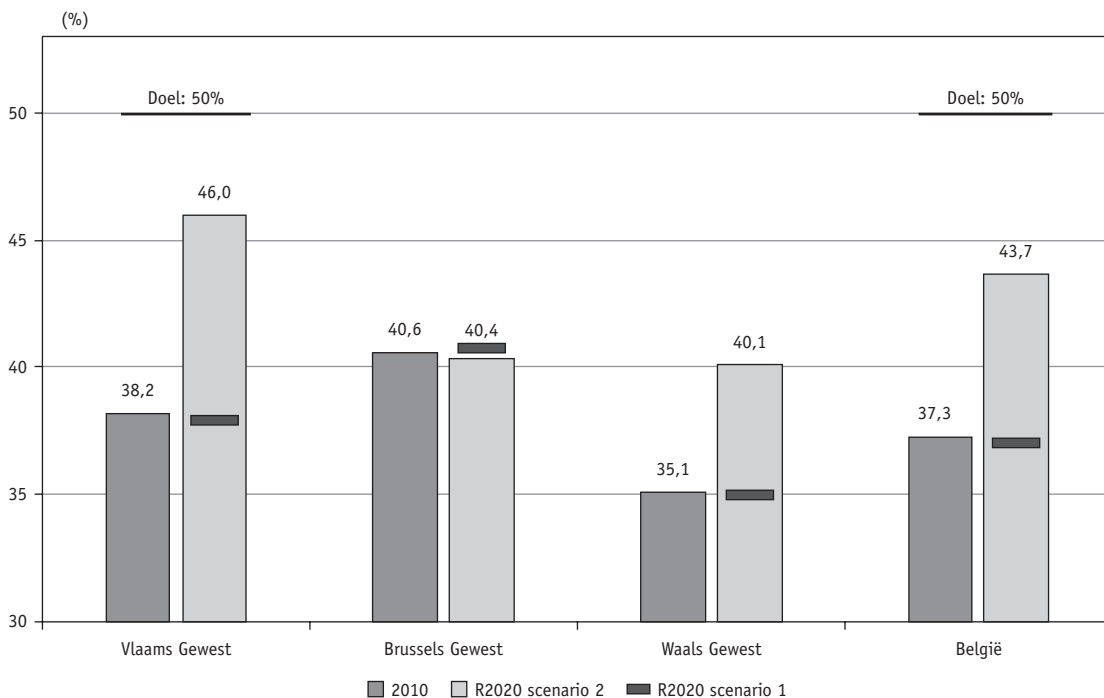
Tot slot richten we onze blik op de 55-plussers (figuur 3). Het minieme verschil tussen de cijfers voor 2010 en de simulaties volgens scenario 1 reflecteert de stabiele aandelen van de twee in deze omschrijving opgenomen leeftijdsgroepen (geen interne vergrijzing of ontgrijzing binnen de groep 55-64-jarigen). Interessanter zijn de simulaties volgens scenario 2. Hoewel de werkzaamheid van 55-plussers in (vooral) Vlaanderen en Wallonië haar steile

opgang voortzet, blijven de gedeelde Vlaamse en Belgische doelstellingen (de helft van de 55-plussers aan de slag) buiten bereik. Voor het Vlaams Gewest bedraagt de kloof tussen simulatie (46%) en doel (50%) vier procentpunten, voor België (43,7%) is het goed te maken saldo nog een stuk groter. Opvallend is voorts dat de werkzaamheid van 55-plussers in Brussel zou plafonneren (een gevolg van het uitblijven van werkzaamheidsgroei in de referentieperiode 2005-2010), wat zou impliceren dat het hoofdstedelijk gewest haar kleine voorsprong op Vlaanderen in de volgende jaren kwijtspeelt.²

In tabel 2 tot slot drukken we de kloof tussen simulaties en doelstellingen uit in personen. De tabel geeft aan hoeveel werkende Vlamingen en Belgen we zullen hebben overeenkomstig scenario 2 en hoeveel er in 2020 aan de slag moeten zijn om de doelstelling te realiseren. In de laatste kolom geven we het verschil weer tussen beide cijfers. De saldi

Figuur 3.

Werkzaamheid 55-64 jaar (mannen en vrouwen; gewesten en België): reële graden voor 2010, gesimuleerde graden volgens scenario 1 en scenario 2 voor 2020, doelstellingen voor 2020

Bron: Bevolkingsvooruitzichten 2007-2060, FPB (2008); FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK, Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

Tabel 2.

Reëel aantal werkenden in 2010, gesimuleerd aantal werkenden in 2020 (scenario 2), aantal werkenden nodig in 2020 om doelstelling te behalen en het verschil tussen simulatie en doelstelling (Vlaams Gewest, België)

		werkzaamheid (%)		aantal werkenden (x 1000)			
		2020 scenario 2	2020 doel	2010	2020 scenario 2	2020 doel	scenario2 – doel
Vlaams Gewest	20-64	73,6	76,0	2 707	2 802	2 895	-93
	vrouwen 20-64	71,3	75,0	1 240	1 354	1 424	-70
	55-64	46,0	50,0	300	423	460	-37
België	20-64	69,0	73,2	4 413	4 627	4 908	-280
	vrouwen 20-64	65,7	69,1	2 003	2 207	2 321	-113
	55-64	43,7	50,0	500	670	768	-97

Bron: Bevolkingsvooruitzichten 2007-2060, FPB (2008); FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK, Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

zijn negatief. Om bijvoorbeeld de federale hoofd-doelstelling te halen, moeten we 280 000 landgenoten extra aan het werk krijgen, bovenop de bijkomende werkenden die door scenario 2 reeds zijn

ingecalculeerd. Eens de procentpunten omgezet zijn in aantallen, wordt nog duidelijker dat de kloof tussen de gesimuleerde en de beoogde werkzaamheid in 2020 zeer aanzienlijk is.

Afstemming tussen hoofd- en subdoelstellingen

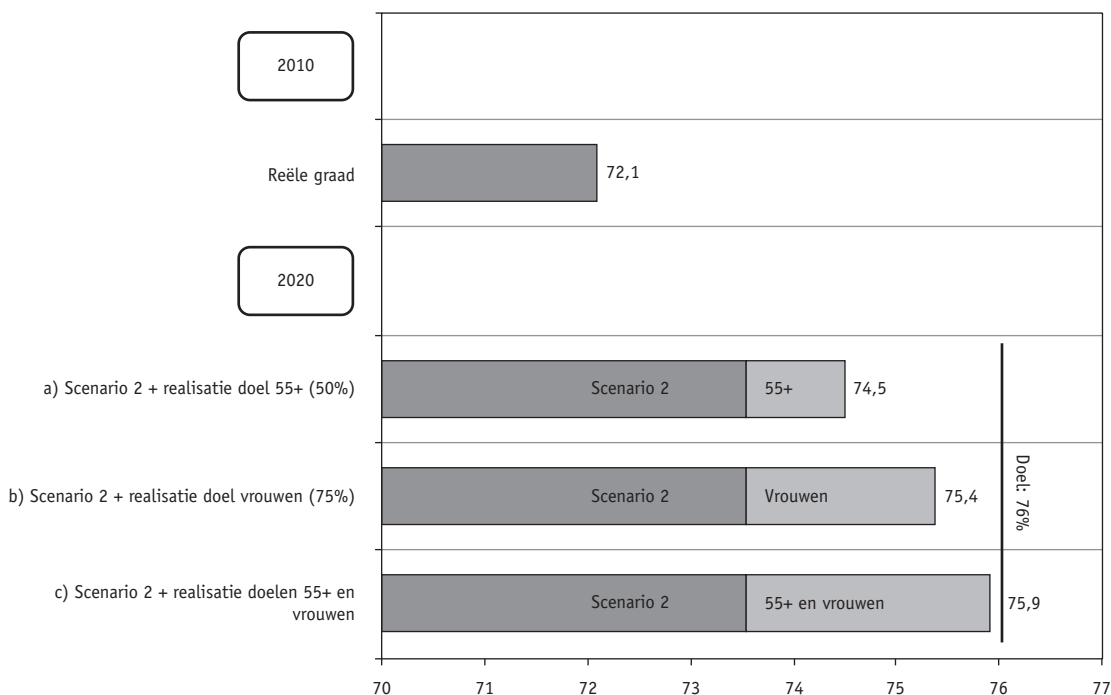
Een tweede vraagstuk dat we behandelen is of de hoofd- en subdoelstellingen onderling voldoende afgestemd zijn. Dit complexe vraagstuk proberen we te beantwoorden door de globale werkzaamheidsgraad (mannen en vrouwen, 20-64 jaar) in 2020 te berekenen in drie hypothetische situaties: (a) bij het behalen van de subdoelstelling voor 55-plussers, (b) bij het behalen van de subdoelstelling voor vrouwen en (c) bij het gelijktijdig behalen van beide subdoelstellingen. We doen deze berekeningen voor het Vlaams Gewest (figuur 4) en België (figuur 5). Als werkzaamheidsgraad voor de

'restgroep' – dit is de groep waarvoor geen doelstelling is geformuleerd (bijvoorbeeld mannen tussen 20 en 64 jaar in situatie b) - gebruiken we de resultaten van de simulatie volgens scenario 2.

De rekenoefening voor het Vlaams Gewest (figuur 4) leert ons dat de globale werkzaamheid in 2020 74,5% zal bedragen als de subdoelstelling voor 55-plussers (50% werkzaamheid) gerealiseerd wordt (situatie a). De hoofddoelstelling van 76% wordt onder deze hypothese niet gehaald. Realisatie in 2020 van enkel de doelstelling voor vrouwen (75% werkzaamheid; situatie b) doet de globale werkzaamheid stijgen van 72,1% in 2010 tot 75,4% in 2020. Deze eindigt dus een half procentpunt onder

Figuur 4.

Afstemming tussen Vlaamse hoofd- en subdoelstellingen inzake werkzaamheid: reële werkzaamheidsgraad voor 2010, gesimuleerde werkzaamheidsgraden voor 2020 en doelstelling voor 2020

Noot: Voor de berekening van de globale werkzaamheidsgraad in het geval dat de subdoelstellingen voor 55-plussers en vrouwen simultaan worden gerealiseerd, hebben we eerst de werkzaamheid voor 55-plussers op 50% gesteld, waarbij we de sekspecifieke graden voor 2020, zoals gesimuleerd volgens scenario 2, ophoogden met een identiek percentage. In een tweede stap leidden we uit het vereiste aantal vrouwelijke 55-plussers het aantal vrouwen tussen 20 en 54 jaar af dat nodig is om de vrouwelijke werkzaamheidsgraad op 75% te brengen. Voor de werkzaamheidsgraad van mannen tussen 20 en 54 jaar (= de groep die in geen van beide subdoelstellingen betrokken wordt) baseerden we ons op de simulatie volgens scenario 2 voor deze groep.

Bron: Bevolkingsvooruitzichten 2007-2060, FPB (2008); FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK, Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

de target. De gelijktijdige realisatie van de twee subdoelen (situatie c) krikt de globale werkzaamheid nog iets verder op, tot 75,9%. Om bij het behalen van de twee subdoelen globaal precies op 76% uit te komen, moet de werkzaamheid van de restgroep (mannen tussen 20 en 54 jaar), in vergelijking met de volgens scenario 2 gesimuleerde graad, nog iets hoger uitkomen (84,3% versus 84,1%; in 2010 bedroeg de werkzaamheid van deze groep 85,6%).

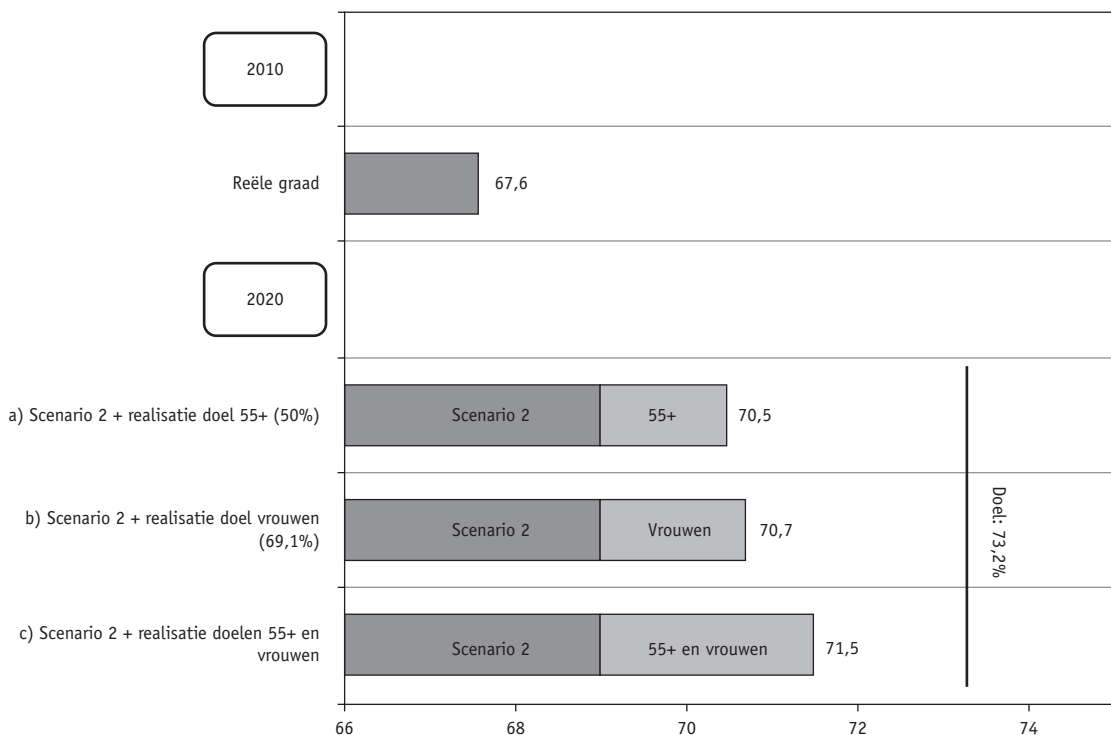
De rekenoefening voor België (figuur 5) levert een heel ander plaatje op. De hoofddoelstelling van 73,2% werkzaamheid wordt onder geen enkele van de drie hypothesen gerealiseerd. Bij lange na niet. Onder de meest optimistische hypothese dat zowel bij de vrouwen als bij de 55-plussers de werkzaamheid opgevijseld wordt tot het niveau van de

subdoelstelling, eindigen we met een globale werkzaamheid van 71,5% ruim anderhalf procentpunt verwijderd van de doelstelling uit het Nationaal Hervormingsprogramma 2011 (73,2%). Om dit tekort te compenseren bij de restgroep, de Belgische mannen tussen 20 en 54 jaar, zal de werkzaamheid in deze groep moeten stijgen van 80,6% in 2010 tot 83,7% in 2020, en dit terwijl scenario 2 voor deze groep een daling voorziet tot 79,3%.

Wanneer we enkel de interne consistentie tussen de doelen beoordelen (los dus van hun praktische haalbaarheid), kunnen we stellen dat de Vlaamse hoofddoelstelling relatief gesproken minder ambitieus is dan de Vlaamse subdoelen (vooral die voor vrouwen). Het realiseren van enkel de 'vrouwelijke target' is bijna voldoende om mannen en vrouwen

Figuur 5.

Afstemming tussen federale hoofd- en subdoelstellingen inzake werkzaamheid: reële werkzaamheidsgraad voor 2010, gesimuleerde werkzaamheidsgraden voor 2020 en doelstelling voor 2020

Noot: Zie noot figuur 4 voor de berekening van de werkzaamheid in het geval dat de subdoelstellingen voor 55-plussers en vrouwen simultaan worden gerealiseerd

Bron: Bevolkingsvooruitzichten 2007-2060, FPB (2008); FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK, Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

samen over de streep van de beoogde 76% werkzaamheid te trekken. De federale hoofddoelstelling is, eveneens in relatieve termen, een stuk ambitieuzer dan de Belgische subdoelen: om de beoogde 73,2% te halen, moet niet enkel de werkzaamheid van 55-plussers en vrouwen fors stijgen, maar ook die van mannen tussen 20 en 54 jaar.

De simulaties van de werkzaamheid van vrouwen (figuur 2) en 55-plussers (figuur 3) leveren voor 2020 graden op die flink onder de subdoelstellingen liggen. We zien deze kloof tussen doelen en projecties ook gereflecteerd in figuren 4 en 5. Tweënhalf procentpunten scheiden het simulatieresultaat voor de hele groep (de linkse helft van de onderste balk) van de berekende werkzaamheid in het geval dat situatie c zich zou voltrekken (de volledige onderste balk). Wat de hoofddoelstellingen betreft, lijkt vooral de federale target heel veraf. De simulaties doen vermoeden dat elk van beide subdoelen moeilijk te realiseren is, en zelfs bij een dergelijk dubbel deelsucces zou de hoofddoelstelling niet gehaald worden. Ook Vlaanderen heeft nog een hele weg af te leggen, al is er iets minder virtuele achterstand (simulatie versus doel) in te halen. Om 76% van de Vlamingen aan het werk te krijgen is het voldoende om de (ambitieuze) doelen voor vrouwen en 55-plussers te halen, toch als we bijkomend nog op een kleine *boost* vanwege de mannen onder de 55 jaar kunnen rekenen. Indien Vlaanderen er echter niet in slaagt om bij de vrouwen en 55-plussers de eigen doelstellingen te bereiken (zoals de simulatie bij gelijkblijvende patronen aangeeft), zal de bijdrage van de 20-54-jarige mannen ook in Vlaanderen groter moeten zijn.

Afstemming tussen federale en regionale werkzaamheidsdoelstellingen

Het ontbreken van Waalse en Brusselse werkzaamheidsdoelstellingen maakt een beoordeling van de afstemming tussen federale en gewestelijke targets geen rechtlijnige oefening. Om toch enig licht op deze zaak te kunnen werpen, nemen we de federale hoofddoelstelling (73,2% werkzaamheid in 2020) als vertrekpunt en becijferen we welke werkzaamheids-groei de realisatie van de Belgische target vergt van elk van de drie gewesten. In een eerste berekening beschouwen we de Vlaamse doelstelling als vervuld

in 2020 en kijken we wat dit aan inspanningen vraagt van Wallonië en Brussel (model I). In de volgende twee rekenoefeningen laten we de Vlaamse doelstelling los en experimenteren we met twee invullingen van 'een gelijkmatige inspanning voor elk van de gewesten' (model IIa en model IIb).

Model I (figuur 6) houdt in dat het Vlaams Gewest haar doelstelling realiseert en dat de restinspanning gelijkmatig verdeeld wordt over het Brussels en het Waals Gewest. We gaan er hier dus van uit dat het Brussels en het Waals Gewest een identieke procentuele werkzaamheids-groei kennen in de periode 2011-2020.

De Vlaamse werkzaamheidsgraad moet in de periode 2011-2020 3,9 procentpunten (of 5,4%) stijgen om het doel van 76% werkzaamheid in 2020 te behalen. Deze groei is heel wat hoger dan wat we kunnen verwachten volgens de simulatie bij gelijkblijvende patronen (+1,5 ppt, zie hoger) en overstijgt ook de gerealiseerde groei tijdens de voorbije tien jaar (+3,2 ppt, zie Boey, 2011). Indien de economische groei-vertraging opnieuw begint te wegen op de arbeidsdeelname zullen alvast extra inspanningen nodig zijn. Om samen met de Vlaamse ook de federale doelstelling te realiseren (+8,3% of +5,6 procentpunten tot 73,2%), moeten de Waalse en de Brusselse werkzaamheidsgraden groeien met 13,1%. In Brussel komt dat neer op een groei met 7,8 procentpunten, in Wallonië gaat het om een groei met maar liefst 8,1 procentpunten. Gegeven de groeivoeten in het vorig decennium (resp. +1,3 ppt en +3,8 ppt werkzaamheid) lijkt dit een zo goed als onmogelijke opgave.

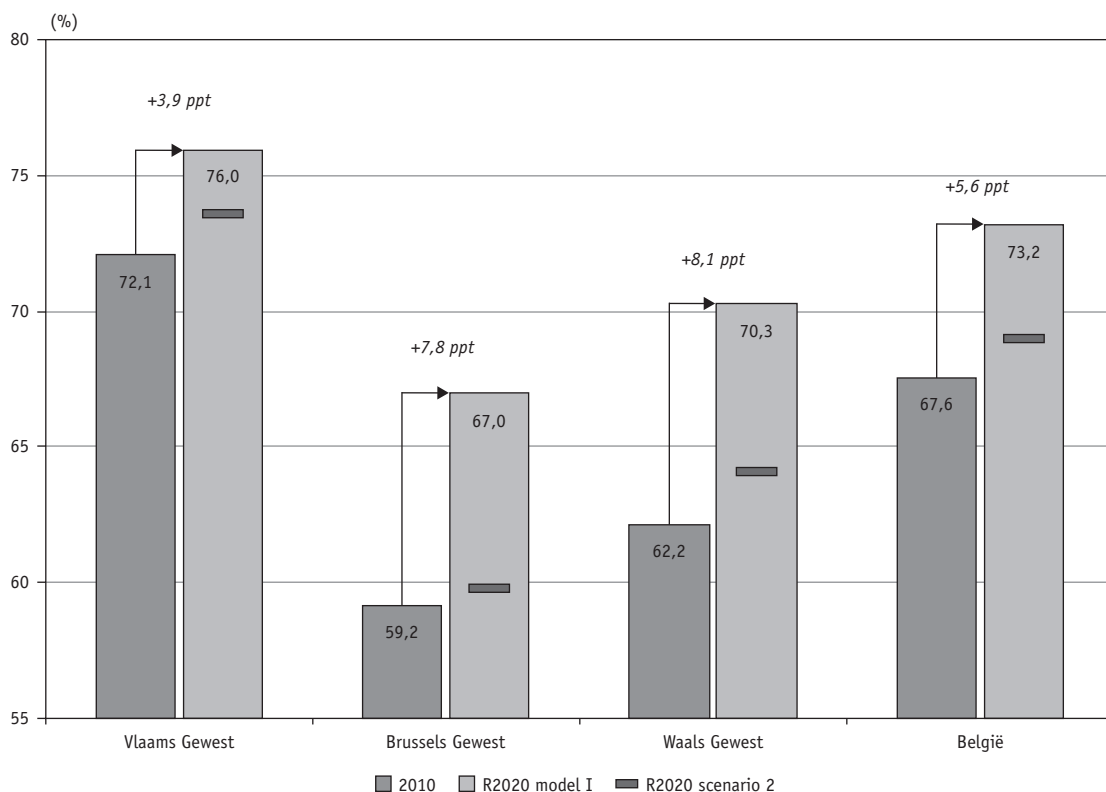
Model IIa (figuur 7) impliceert dat de inspanning gelijkmatig verdeeld wordt over de gewesten, waarbij gelijke inspanning gedefinieerd wordt als een identieke procentuele groei van de werkzaamheidsgraad in de periode 2011-2020.

Om de federale doelstelling te behalen, moeten de drie gewesten bij gelijke inspanning elk een werkzaamheids-groei van 8,3% realiseren. In dit model zou Vlaanderen de inspanningen aanzienlijk moeten opkrikken om uiteindelijk de eigen doelstelling te overschrijden. Een groei van 8,3% zou het Vlaams Gewest op een werkzaamheid van 78,2% brengen in 2020, ruim 2 procentpunten boven de Vlaamse doelstelling terzake en liefst 4,6 procentpunten hoger dan de gesimuleerde werkzaamheidsgraad.

Figuur 6.

Model I: Federale werkzaamheidsdoelstelling (mannen en vrouwen, 20-64 jaar) en inspanningen van de gewesten: reële, gesimuleerde (scenario 2) en volgens model I berekende werkzaamheidsgraden

Bron: Bevolkingsvooruitzichten 2007-2060, FPB (2008); FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK, Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

Model IIB (figuur 8) gaat uit van de werkhypothese dat de inspanning gelijkmatig verdeeld wordt over de gewesten, waarbij gelijke inspanning gedefinieerd wordt als een identieke procentuele groei van het aantal werkenden in de periode 2011-2020.

Definiëren we gelijke inspanning in termen van een gelijke groei van het aantal werkenden, dan komt nog een groter deel van de opdracht op Vlaamse schouders terecht. Om de federale doelstelling te behalen, moeten de drie gewesten elk een groei van het aantal werkenden met 11,2% realiseren. In termen van werkzaamheidsgroei weegt deze inspanning het zwaarst voor het Vlaams Gewest (werkzaamheid stijgt met 9,6% of 6,9 procentpunten) en het minst zwaar voor het Brussels Gewest (werkzaamheid stijgt met 4,1% of 2,5 procentpunten). De verklaring voor het toch opmerkelijke

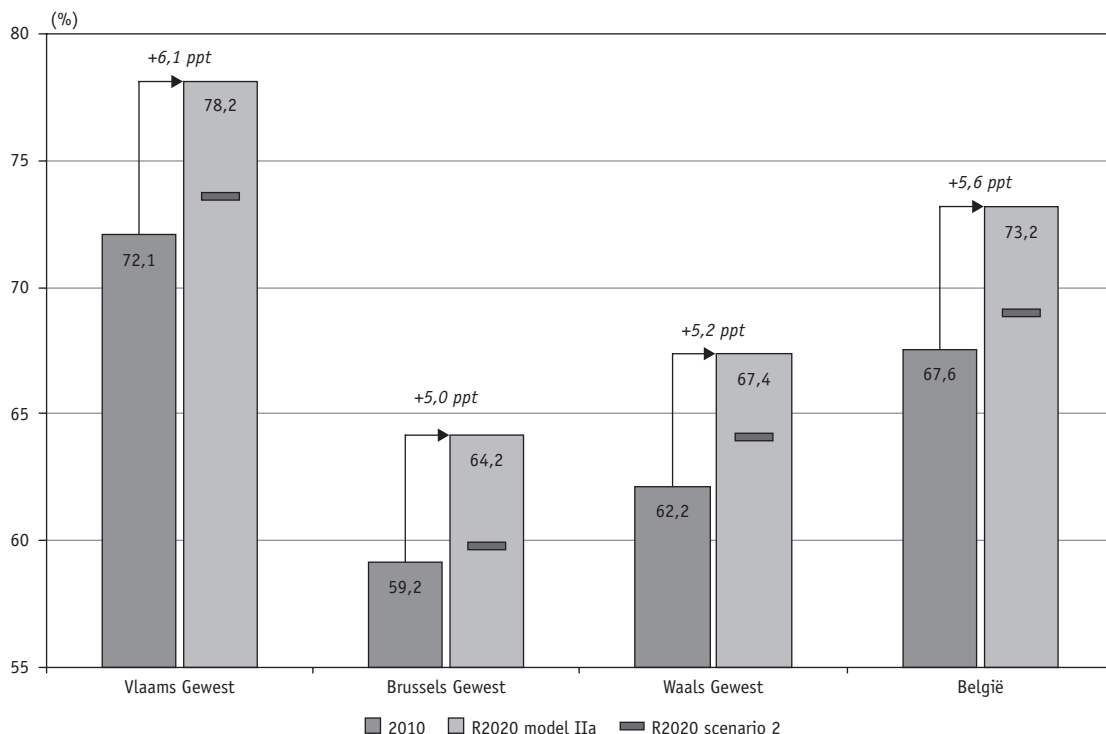
verschil met model IIA schuilt in de differentiële geraamde bevolkingsgroei voor de periode 2011-2020. De verwachte bevolkingsgroei is duidelijk hoger voor Brussel dan voor Vlaanderen. Brussel kan haar extra werkenden met andere woorden uit een relatief grotere reserve werven. Een verhaal van gelijke tellers maar ongelijke noemers met andere woorden. De voorgerekende groei van het aantal werkenden met 11,2% zou het Vlaams Gewest overigens op een werkzaamheid van 79% brengen in 2020, 3 procentpunten boven de Vlaamse doelstelling.

Conclusie

Bij ongewijzigd beleid is de realisatie van de Vlaamse doelstellingen onzeker en de vervulling

Figuur 7.

Model IIa: Federale werkzaamheidsdoelstelling (mannen en vrouwen, 20-64 jaar) en inspanningen van de gewesten: reële, gesimuleerde (scenario 2) en volgens model IIa berekende werkzaamheidsgraden

Bron: Bevolkingsvooruitzichten 2007-2060, FPB (2008); FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK, Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

van de Belgische doelstellingen onwaarschijnlijk. In een scenario dat naast de demografische ontwikkelingen ook rekening houdt met een verdere toename in de arbeidsdeelname strandt het Vlaams Gewest met 73,6% een eind onder de eigen doelstelling van 76%. De projectie voor de Belgische werkzaamheid in 2020 blijft met 69% zelfs ruim vier procentpunten onder het federale objectief van 73,2%. Omgerekend in aantal werkenden staan die vier procentpuntjes voor een 'tekort' van om en bij 280 000 werkende landgenoten.

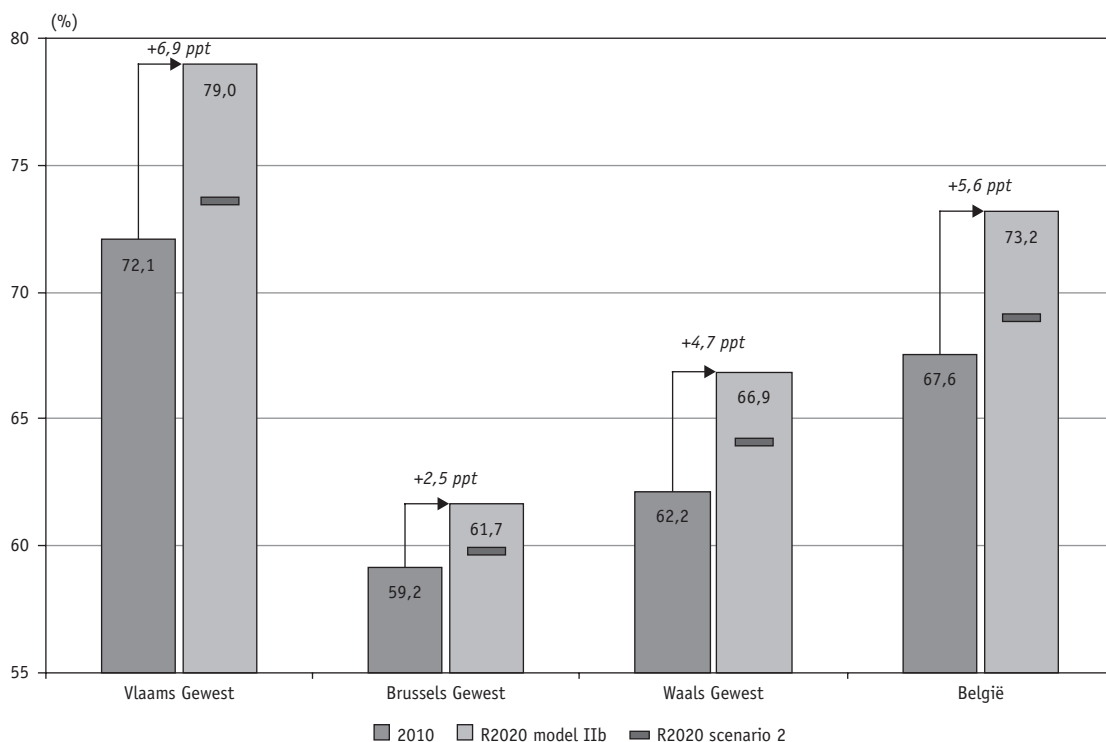
Willen we de doelstellingen halen, dan moeten we rekenen op een vrij spectaculaire opwaartse trendbreuk in de arbeidsdeelname. Zo'n trendbreuk is weinig waarschijnlijk zonder structurele arbeidsmarkthervorming of een heus werkgelegenheidsplan. Rekenen op een *natuurlijke* ommeslag in de

arbeidsdeelname lijkt ons dan ook eerder iets voor *gamers* en *gamblers* dan voor politici en beleidsactoren.

Belangrijk voor het Vlaams arbeidsmarktbeleid is dat de hoofddoelstelling en de subdoelstellingen onderling behoorlijk afgestemd lijken. Indien we er in slagen om de subdoelstellingen te realiseren (50% werkzame 55-plussers, 75% werkende vrouwen), dan is ook de overkoepelde doelstelling van 76% werkzame Vlamingen binnen handbereik. Probleem is echter dat de subdoelstellingen dat nog lang niet zijn. Om die subdoelstellingen te realiseren, zullen we een loopbaandebat van formaat moeten voeren. Een debat over de lengte van de loopbaan en een debat over de balans tussen de loopbaan en het leven buiten die loopbaan (met voldoende besef van de hechte relatie tussen de micro-economische beslissing om al dan niet deel

Figuur 8.

Model I Ib: Federale werkzaamheidsdoelstelling (mannen en vrouwen, 20-64 jaar) en inspanningen van de gewesten: reële, gesimuleerde (scenario 2) en volgens model I Ib berekende werkzaamheidsgraden

Bron: Bevolkingsvooruitzichten 2007-2060, FPB (2008); FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK, Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

te nemen aan het arbeidsproces en de macro-economische effecten van die beslissing).

Een bijzonder knelpunt betreft de samenhang tussen de federale en de regionale inspanningen. Met wat goede wil en voldoende geloof in de maakbaarheid der dingen, kunnen we de Vlaamse hoofddoelstelling als ambitieus maar realistisch omschrijven. Dat geldt echter niet voor de federale target van 73,2% werkzame Belgen. Die lijkt eerder onwaarschijnlijk en zelfs onrealistisch. Dat wordt duidelijk uit de analyse van de enorme inspanningen die het behalen van deze norm impliceert voor het Waals en Brussels Gewest.

Wie de Belgische doelstelling als te realiseren uitgangspunt hanteert, moet ofwel hopen op een economisch mirakel bezuiden de taalgrens, ofwel

durven besluiten dat de Vlaamse norm te weinig ambitieus is en dat de Vlaamse bijdrage, bij gelijke spreiding van de inspanningen, een relatief groter gewicht moet krijgen. Maar of we een opwaarts bijgestelde Vlaamse hoofddoelstelling dan nog langer als ‘ambitieuw maar realistisch’ zullen omschrijven, is hoogst twijfelachtig.

*Gert Theunissen
Wim Herremans
Luc Sels
Steunpunt Werk en Sociale Economie*

Noten

1. Voor deze simulaties is gebruik gemaakt van de interactieve webtool ‘Simulatie werkzaamheid’ die door het Steunpunt

WSE is ontwikkeld. Deze toepassing is bereikbaar via www.steunpuntwse.be.

2. Enig voorbehoud is aangewezen aangezien de Brusselse cijfers door de relatief kleine enquête-aantallen volatieler zijn dan die van de andere gewesten.

Bibliografie

Boey, R. 2011. De arbeidsdeelname herstelt, maar niet iedereen profiteert mee. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt WSE*, 21(4). Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie

Federaal Planbureau. 2008. *Bevolkingsvooruitzichten 2007-2060*. Planning Paper 105.

Sels, L. 2011. Double dip in werkgelegenheid, *Trends*, 10 november 2011.

Vlaams Hervormingsprogramma Europa 2020. www.vlaandereninactie.be